ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ประเทศไทย
ผู้ประพันธ์	ถิรวัฒน์ ชัยชนะ
หลักสูตร	สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสุขภาพชายแดน)
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรดนย์ ศรีจันทร์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิลาสินี วงษ์นุช

บทคัดย่อ

สภาพสังคมที่มีความหลากหลายด้านวัฒนธรรมสร้างสถานการณ์เสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดในกลุ่มวัยรุ่น การศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวางมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติด ในวัยรุ่นที่มีอายุตั้งแต่ 15 – 17 ปี จำนวน 238 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์การถดถอยเชิงโลจิสติก ผลการศึกษาพบว่าความชุกของการดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุด ร้อยละ 56.3 การใช้พืชกระท่อม ร้อยละ 18.5 การใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ ร้อยละ 13.9 และการใช้กัญชา ร้อยละ 7.1 ตามลำดับ ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ ได้แก่ เพศชาย (AOR = 5.8; 95% CI 2.39 – 14.39) ดื่มแอลกอฮอล์ (AOR = 33.1; 95% CI 3.06 – 192.84) และใช้พืชกระท่อม (AOR = 3.1; 95% CI 1.40 – 8.58) ปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ ภาวะซึมเศร้า (AOR = 2.3; 95% CI 1.25 – 4.34) ปัจจัยระดับครอบครัวและเพื่อน (AOR = 0.4; 95% CI 0.23 – 0.89) สูบบุหรี่ (AOR = 22.2; 95% CI 2.80 – 176.16) และใช้พืชกระท่อม (AOR = 17.2; 95% CI 3.83 – 77.31) ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้กัญชา ได้แก่ เพศชาย (AOR = 46.6; 95% CI 6.14 – 403.02) และใช้พืชกระท่อม (AOR = 65.6; 95% CI 9.54 – 452.43) และปัจจัยที่มีผลต่อการใช้พืชกระท่อม ได้แก่ สูบบุหรี่ (AOR = 2.8; 95% CI 1.09 – 7.50) ดื่มแอลกอฮอล์ (AOR = 14.4; 95% CI 3.19 – 65.80) และใช้กัญชา (AOR = 25.5; 95% CI 4.49 – 145.01) การใช้สารเสพติดเพิ่มมากขึ้นและการใช้มากกว่าหนึ่งประเภท สะท้อนความสำคัญของการกำหนดวิธีการเพื่อตอบสนองการค้นหาปัจจัยเสี่ยงและลดการใช้สารเสพติดในกลุ่มวัยรุ่นอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยคงความเฉพาะเจาะจงของบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไว้

คำสำคัญ: การใช้สารเสพติด, วัยรุ่น, ชาติพันธุ์, แบบจำลองเชิงนิเวศวิทยา

Thesis Title	Prevalence and Associated Factors of Substance Use among Ethnically Diverse Adolescence in The Upper Northern of Thailand
Author	Thirawat Chaichana
Degree	Master of Public Health (Border Health Management)
Advisor	Assistant Professor Peeradone Srichan, Ph. D.
Co-Advisor	Assistant Professor Pilasinee Wongnuch, Ph. D.

ABSTRACT

A culturally diverse social environment creates a heightened risk situation for substance use among adolescents. This cross-sectional analytical study aimed to investigate the prevalence of substance use and identify associated factors among adolescents aged 15 to 17 years. A total of 238 participants were surveyed using structured questionnaires between December 2024 and February 2025. Data were analyzed using descriptive statistics and logistic regression analysis. The findings revealed that alcohol consumption was the most prevalent form of substance use among adolescents (56.3%), followed by kratom use (18.5%), tobacco product use (13.9%), and cannabis use (7.1%). Tobacco use was significantly associated with being male (AOR = 5.8; 95% CI 2.39 – 14.39), alcohol consumption (AOR = 33.1; 95% CI 3.06 – 192.84), and kratom use (AOR = 3.1; 95% CI 1.40 – 8.58). Alcohol consumption was associated with depression (AOR = 2.3; 95% CI 1.25 – 4.34) family and peer factors (AOR = 0.4; 95% CI 0.23 – 0.89) tobacco use (AOR = 22.2; 95% CI 2.80 – 176.16) and kratom use (AOR = 17.2; 95% CI 3.83 – 77.31). Cannabis use was associated with being male (AOR = 46.6; 95% CI 6.14 – 403.02) and kratom use (AOR = 65.6; 95% CI 9.54 – 452.43). Kratom use was associated with tobacco use (AOR=2.8; 95% CI 1.09–7.50), alcohol consumption (AOR=14.4; 95% CI 3.19–65.80), and cannabis use (AOR=25.5; 95% CI 4.49–145.01). The increasing prevalence of substance use and polysubstance use observed in recent surveys underscores the critical importance of developing appropriate and effective methodologies for identifying risk factors and reducing

substance use among adolescents, while maintaining sensitivity to the specific social and cultural context.

Keywords: Adolescent, Substance Use, Ethnicity, Ecological Model